

AIGUA EN UN COVE CRÒNICA DE L'HOMOGENEÏTZACIÓ

*We must make no mistake; we are seeing
one of the greatest convolutions
of the world's flora and fauna*
C. S. ELTON

Actualment, la IUCN considera que les espècies invasores són la segona causa més greu de la pèrdua de biodiversitat del planeta, només per darrere de la pèrdua d'hàbitat. El problema de les espècies introduïdes, doncs, agafa dimensions gegantines. Però no podem dir que es tracti d'un fenomen nou. Des del neolític els humans ens hem dedicat a escampar llavors i criar animalons que, alhora que ens han aportat grans beneficis, han anant transformant el nostre entorn de manera insospitada (Vigne, 1994).

Deu ser una qüestió genètica, alguna força contra la qual no podem lluitar. Altrament no s'entén per què no hem après en els darrers segles que qualsevol moviment fa trontollar l'entramat que significa un sistema natural. No és que ens hagin faltat els exemples, fins i tot alguns ens han fet passar èpoques ben magres, o no constitueixen vertaderes invasions biològiques les plagues agrícoles i les epidèmies? La verola que va arrasar pobles sencers de l'Amèrica del nord i del sud al segle XVIII, o el mildiu que atacà els conreus de patata de les acaballes del segle XIX i principis del XX i que va delmar la població d'Irlanda i altres parts d'Europa, en podrien ser dos exemples dels múltiples que s'han succeït. Però també són ben coneguts els efectes dels conills europeus introduïts a Austràlia, que van afectar seriosament nombroses poblacions vegetals alhora que arrabassaven les pastures.

El cas és que no sempre els efectes són tan espectaculars, la qual cosa no implica que no s'hagin introduït canvis ben pregons en els sistemes naturals.

Entre els anys 1954 i 1957 van ser alliberats a les aigües del llac Victòria exemplars de perca del Nil, i com a resultat d'aquesta introducció, al cap de tretze anys la fauna de cíclids, una família de peixos autòctons del llac, s'havia reduït a dos terços (Lévêque, 1997).

Però que ningú es pensi que parlem de casos llunyans en l'espai i el temps. D'exemples de com s'erosiona la diversitat genètica, que d'això es tracta al capdavall, en tenim a tot arreu i en tot moment. Alguns processos que van començar fa un temps encara no s'han aturat. La biota que ens envolta arriba de tot el món, crancs, peixos i tortugues americanes que habiten unes aigües que sovint hem fet impossibles a les espècies autòctones que hi vivien, plantes sud-africanes que asfixien les comunitats de plantes litorals ja prou ofegades per la plaga del formigó armat, rates que van arribant des de fa temps a illots mediterranis i que posen en perill colònies d'aus marines.

I així i tot continuem sense aprendre, potser perquè els efectes no són tan dramàtics per segons quins ulls. Si transformem els penya-segats litorals en jardins poblats de plantes crasses, més d'una persona benintencionada podrà al·ludir a l'estètica del verd sobre el blau del mar. Serà difícil fer-li veure que haurem eliminat l'hàbitat de plantes més discretes, sovint de floració fugaç, res a veure amb les exuberàncies de l'exòtic bàlsam. Igualment, podrem convertir els illots mediterranis en corrals amb tot d'animals de granja, rates i conills, ens quedarem, però, sense els silenciosos escaterets i sense el vol de les baldrigues sobre les onades. La lliçó deu ser difícil perquè la desaparició d'una espècie no és res que ens afecti de manera immediata, és només un senyal que alguna cosa es desencaixa en un sistema natural. I els senyals sempre han estat difícils d'interpretar.

CARLES SANTANA I GARCÍA

© Pep Cantó

LÉVÊQUE, C. (1997): "Introduction de nouvelles espèces de poissons dans les eaux douces tropicales: objectifs et conséquences". *Bull. Fr. Pêche Piscic.*, 344: 79-91.

PASCAL, MICHEL; F. SIORAT; R. BRITHMER, J. M. CULIOLI; XAVIER DELLOUE (2002): "Au péril de la biodiversité", *Penn ar bed*, 184: 80-88.

VIGNE, P. (1994): "Les transferts anciens de mammifères en Europe occidentale", en BODSON L. (éd.), *Colloque d'histoire des connaissances zoologiques*, 5, Université de Liège, 15-38.